

הח"כ לא הצביע והשר שינה את דעתו ילד-הפלא מנשה

מי אומר שאין הפתעות בכנסת? דו"ר קא יש. ההפתעה האחרונה היא ילד-פלא, שהת-

שר, לא בא אלא לנאום או להשיב לי שאלות. שאלות. כשלא היה שר, הופיע רק לעיתים נדירות. כשפרש ממיסלגת-העבר

הדג מסריח מן הראש

אורי אבנרי פתח את נאומו על דו"ח מבקרהמדינה מייד אחרי הדיון בהצעה לסדר-היום של משה דיין, נגד התנחלות הירכבני. להלן דבריו:
אורי אבנרי: אדוני היושב-ראש, אחרי שהיינו עדים עכ"ש שיו למעשה-חלם פרלמנטרי, לתרגיל של הומור פרלמנטרי, קשה לחזור לעניינים רציניים.
צאו וראו — חבר-כנסת מציע הצעה לסדר-היום, לוחם כארי על דחיסתה, ובסוף אינו מצביע עדה.
נציג הממשלה עולה על הדוכן כדי להציע להעביר את ההצעה לוועדה, ובסיום דבריו הוא מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. **אבל עוצב יותר מכל הוא, שכאשר מתנהל תרגיל הומוריסטי כזה — הכנסת מואה. וכאשר דנים בדברים רציניים ביותר של המדינה, כניהול המדינה עצמה — הכנסת מתרסקת.**

החריג הוא הנורמה

אדוני היושב-ראש, כראשי עיר כן יושביה, או בעברית פשוטה יותר: הדג מסריח מהראש.

מבקרהמדינה אינו פועל בחלל ריק. הביקורת אינה יכולה לבוא במקום מסוים. היא יכולה רק לפעול במסגרת של נורמות מוסכמות. התהרע על חריגה מהן ולהציע תיקונים. **אך מה ערכה של ביקורת במושטר שאין בו נורמות כלל, שחחריג מן הנורמה הוא שהפך לנורמה?** הבה נסתכל בצמרת שבצמרת, בממשלת ישראל עצמה. שר החקלאות ממשיך להחזיק בחווה החקלאית הפרטית שלו. מה כוחו של מבקרהמדינה, לשם מה דרוש בכלל מבקרהמדינה במישטר שבו מצב מחפיר זה, הסותר כל נורמה של אתיקה, של מוסר, של מינהל תקין, נמשך בשל גלי יום אחר יום ושנה אחר שנה?

צאו וראו לאיזה תחומות של הפקרות ממלכתית הגענו. בשר בעבר סירר השר אריאל שרון באירופה, להלכה כדי לבדוק את מערכות-השיווק של התוצרת החקלאית בחברת אגרוסקו. אבל הרי השר עצמו הוא אחד הייצואנים החקלאיים הגדולים במדינה. הרי יודע בתור מה הוא סירר שם — בתור מי שאחראי על הייצוא החקלאי של ישראל, או כמי שאחראי על הייצוא החקלאי של חוות שיקמים? ואיך ניתן בכלל להבחין בין שתי הפונקציות האלה?

כאשר הותקף השר שרון, הוא נהג כנגרל אמיתי, כשטיקאן מוכשר. הוא תקף, תחת להתגונן. הוא אמר שאינו מוכן לסידור "סיקטיבי", משמע, שרים אחרים אכן מוכנים לסידורים פיקטיביים. הרמו היה ברור לכל צופה-טלוויזיה: הוא מתכוון לשר-האוצר.

כאשר זהו המצב בממשלה, כאשר הממשלה עצמה נעושה, הייפלא כי המחזה פושטת את הפקירות הבכירה?

הנה פרצה מילחמה בין יועץ שריהתחבורה לבין יושבראש מועצת רשות-הנמלים. תחילה מתפרסמת ידיעה על-כך שהיועץ, מר דוריאל, הוא בעל-מינוי מרכזי בחברה הגובה הויתעת עבור כרטיסי-החניה. עניין תחבורתי מובהק. למחרת היום מתפרסמת ידיעה שיושב-ראש מועצת רשות-הנמלים, מר וידרא, מכהן כמנהל כשורה של חברות, הקשורות בתובלה ימית. זה מוזר וזה מוזר. **מה עושה הממשלה? היא ממנה ועדה וזורקת את מסקנותיה לפח הזבל; ממנה ועדה שנייה וזורקת לפח הזבל גם את מסקנותיה.**

ועדת אשר, מסקנותיה משמשות כיום לעטיפת דגים מלוחים; מסקנות ועדת קנת — לעטיפת גבינה של חוות-שיקמים; מסקנות ועדת שמגר — לעטיפת פלאפלים.

הפשע של מוטה

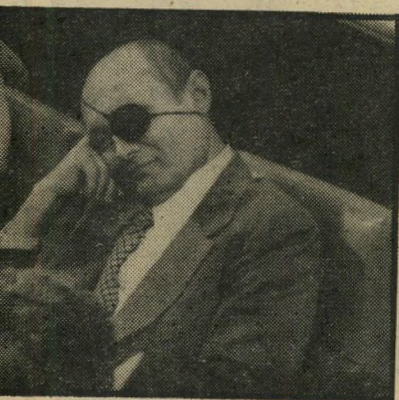
זה מוביל אותנו במישורין למערכת-הביטחון ולמיבצע-ליטוני, התופס מקום כה מרכזי בדו"ח המבקר. לפני כמה חודשים העליתי בכנסת את פרשת הסגן-לשעבר דינאל פיטנו ואת פרשת הסגן-אלוף-לשעבר שדה, הרוצחים שזכו בהמתקת עונשיהם מידי הרמטכ"ל. הרב עזרר סערה גדולה,

דה כדי להיות לשר בממשלת-הליכוד, לא טרח להסדיר את מעמדו בכנסת. והנה, בשבועות האחרונים, בא משה דיין לכל ישיבה של המליאה. הוא גם מפתח פעילות. קשה להבין את טיבה ואת מגמותיה, אבל פעילות יש. בשבוע שעבר הגיעה פעילות זו לשיא. הסיפור הוא כליכך משעשע, שכדאי לספר אותו במלואו.

ה התחיל בכך שמה דיין הגיש הצעה דחופה לסדר-היום. הנושא נוסח על-ידו בדיקדוק מוזר במקצת: "שלא להקים את היישוב אילון-מורה על גבול-כביר".

נשיאות הכנסת לא הכירה בדחיפות-ההצעה — כשם שלא הכירה בדחיפותן של הצעות רבות שלי על אותו נושא. אך דיין החליט להליחם. הוא הגיש עירעור לוועדת-הכנסת, התייצב לפניו ולחם כארי. ביום השני הופסק דיון חשוב — על דו"ח מבקרהמדינה — באמצע, כדי לאפשר לדיין לשאת את דבריו. זהו נוהל בלתי-רגיל, שהונהג לכבוד דיין.

ציפינו להתקפת-מחץ של דיין על התנחלות אילון-מורה. אבל זו לא באה. דבריו של דיין היו פושרים, עם הרבה הסתייגויות לכאן ולכאן, ומחמאות לגוש-אמור נים. אחת מרבות דבריו לא הקדיש כלל

ח"כ דיין נגד, אבל בעד

להירכבני, אלא להשקפה כללית על התנחלות — שלא היה בה שום חדש. קשה היה להבין מדוע מדבר דיין כך. אך הסוד הוברר במהרה, כאשר קם נציג הממשלה להשיב. התפקיד לא הוטל על אריק שרון, השר האחראי, אלא על השר משה ניסים, שהוא מעין גנרל-לכל-דבר של הממשלה. הוא משיב על כל עניין, ששר אחר אינו מוכן להסתכן בו.

ניסים אמר שהוא מציע להעביר את הצעת דיין לוועדה. אמנם, הוא תומך בתנחלות בהירכבני, אך מכיוון שדיין לא הרחיב את הדיבור על נושא זה, אלא דיבר על התנחלות ביכלל, כדאי שהוועדה תערוך דיון...

בעלי-הנסיון הבינו: נעשה עסק בין דיין וניסים לפני הדיון. הסיכום: הממ"שלה תסכים להעביר את ההצעה לוועדה, בתנאי שדיין לא ידבר על אילון-מורה בהירכבני. בכך הפכה ההצעה לבדיחה. העניין יכול היה להסתים כך, לולא בא לי החשק לטרפד את העיסקה. התי-חלתי לקרוא קריאות-ביניים קצרות: אפי-

מלוח, בהשמעות ובאימים ברצח. תקפתי את החנינה, שהוענקה להם על-ידי הרמטכ"ל רפאל איתן, בניגוד לרוח המלצות ועדת-שמגר. זו היתה ביקורת נוקבת וצודקת. למרות זאת האשימו אותי כאילו אני מנהל מילחמה אישית נגד רב-אלוף איתן, ביגלל היותו איש ארץ-ישראל השלמה.

אולם הטאיו של הרמטכ"ל איתן הם כאין וכאפס דעומת הטאיו, שלא לומר פשעיו, של הרמטכ"ל מו"טה גור.

הוא האשם מס' 1 בכתב-האישום הזה של מבקרהמדינה, והדבר הייב להיאמר בצורה מפורשת.

דו"ח המבקר שלפנינו אינו מוזכר את פרשות הרצח. אך הוא מוזכר את הביזה ההמונית, את הפרת כל כללי המישמעת בכל הדרגות, את ההפקרות שהשתררה במקומות מסוימים בצה"ל, בימי כהונתו של רב-אלוף-במילואים מוטה גור.

הבה נוותר על הלשון העדינה של המבקר. (אני מאז ומעולם מותח ביקורת על הסיגנון הזה. אני מעדיף את סיגנון התנ"ך, שקרא למעשה עכן בשמו ולא קרא להם "איסדרים מינהליים בשעת לכיבוש העיר יריחו", ולכן גם העונש היה אחר).

הבה נקרא לדברים בשמם: מיבצע זימני היה כודו מיפצת אנטי-מוסרית. תפיסתו הטאקטית הייתה בניווית על השמדה במקום לחימה, מכות-איש רציניות על אוכלוסייה אזרחית לבנונית במקום מחשבה צבאית, ובתוך כל זה — התפרקות של כל חישובי המוסר, רצח וביזה.

כל חייל יודע כי המפקד הוא היוצר את האווירה המוסרית של היחידה, ולא חשוב אם זו כיתה, חטיבה, אוגדה, או הצבא כולו. כאשר מיבצע כזה עומד כולו בסימן של התפרקות מוסרית, של חוסר-מישמעת, של הפקרות בכל הדרגים, כפי שאומרת ועדת-הכנסת, הרי האחראי העיקרי לכך הוא הרמטכ"ל.

מוטה גור קיבל לידיו את צה"ל למחרת מילחמת יום-הכיפורים. היתה דרושה או אישיות צבאית ומוסרית, כדי לקומם את צה"ל, לשקם אותו גם מבחינה צבאית, גם מבחינת הדוקטרינה הצבאית, גם מבחינת המיבנה הצבאי, וגם — ואולי בעיקר — מבחינת הרמה המוסרית. סברתי אז, ואני משוכנע בכך היום, שבחירתו של מוטה גור לתפקיד זה היתה מיסגה חמור ביותר.

לא הוא היה האיש שיכול היה להרים מעמסה זו מבחינת שיעורי-קומתו האישי, ומכמה וכמה בחינות אחרות. עכשיו, כשיש לפנינו הדו"ח של מבקרהמדינה, אין עוד שום ספק לגבי גזר-הדין הזה. **הנה, הפדא ופדא, האיש הזה, שקופת-שרצים זו תדויה לו מאחוריו, תחת גזרונו על עצמו שתיקה מוצי'קת, קם לעיני המדינה כמטיף-מומר בשער ותוקף מפקדים בכירים בצה"ל.**

על מעשיו של כל מפקד בכיר, שפיקד על גייסות במילחמה, יכול ומוכרח להיות ויכוח. אבל אין ויכוח לגבי רמתו המוסרית של האלוף-הגנרל של הנהגה, הגנרל "אמנון" של המיסמך החמור הזה, רב-אלוף-במילואים מוטה גור, קם ומטיל דופי ומשליך בוץ באלוף טל.

אני יכול רק לומר שאילו הייתי רוצה לאמץ לעצמי את לשונו העדינה של מבקרהמדינה, הייתי אומר שזה מראה על ליקוי מסוים בחוש הפרופרציה ועל מחסור מסויים בטאקט.

ויני מילוא: זה היה אחרי שהוא הכריז על עצמו כמועמד לראשות הממשלה.

אורי אבנרי: כן, הוא הכריז שהוא מועמד לכהונת ראש-ממשלה. את הויתרה הזאת אי-אפשר להתגבר, בסיגנונו העדין של מבקרהמדינה.

בית-דין לחריגים

ברצוני להציע לכנסת שתי הצעות מעשיות. את ההצעה הראשונה השמעת, לראשונה, בדיון הראשון על דו"ח מבקרהמדינה, שהיתה לי הזכות להשתתף בו בשנת 1966.

הצעת או שורה של הצעות שנשאר נכונות כפי שהיו אז: **יזכיר מבקרהמדינה בדו"ח שלו את השמות המפורשים של כל הפקידים, אישיה-הציבור והמפקדי ריב, האחראים לחריגים חמורים מפורי המינהל התקין.**

● ייאמר בפירוש באיזו מחלקה או מדור קרה הדבר, מי האיש האחראי, כדי שלפחות הפירסום עצמו יהיה נשק מרתיע. **ייקבע עיקרון האחראיות האישי של מי שנשכי'חר או שנתמנה לנהל את ענייני הציבור, ויוקם בית-דין מינהלי לשיפוט חריגים אלה.**

● ההצעה השניה הועלתה על-ידי חברי, מאיר פעיל: **יינתנו שיניים לוועדת-הכנסת, כדי שהדיון השנתי על דו"ח מבקרהמדינה לא יסתיים בהנחת המיסמך על שולחן הכני-סות ובויכוח לפני המישה, ששה או עשרה חברי-כנסת.**

● תינתן לוועדה לענייני ביקורת-המדינה, ולשאר ועדות הכנסת, הזכות לזווג הצעות-חוקים בעיקבות הנסיון המתבטא בדו"ח מבקרהמדינה, והיה דינן של הצעות-חוקים אלה כדינן של הצעות ממשלתיות, המובאות לדיון לקריאה ראשונה. רק אם תקבלנה הצעות אלה ודומות להן, תהיה משמעות לדיון השנתי על דו"ח מבקרהמדינה, ולעבודתו הברוכה של מבקרהמדינה תהיה תוצאה.

תחילת לפרוטוקול

שר להעביר לוועדה רק את ההצעה כמו שנוסחה בכתב. ההצעה אינה מדברת על התנחלות ביכלל, אלא על הנושא, "שלא להקים את היישוב אילון-מורה על גבול-כביר".

אחרי כמה קריאות, הבינו כל חברי הכנסת מה מתרחש. השר יוסף בורג קם ותבע לדעת מן השר ניסים מה בדיוק הוא מבקש להעביר לוועדה. אמנון רובינשטיין הוכיח שהשר-א-אפשר לשנות את הנושא. לחצי-תי על היר"ד בקריאות חוזרות, עד שזה הודיע מעל הדוכן שאפשר להעביר לוועדה רק את הנושא שהגש על-ידי דיין בכתב. באולם השתררה אנדרלמוסיה. אנשי